

kirjaamo@oph.fi
Opetushallitus
PL 380
00530 Helsinki

16.5.2018
Lausunto

Viite OPH -1027-2018

LAUSUNTO KASVATUS- JA OHJAUSALAN AMMATTI- JA ERIKOISAMMATTITUTKINNON PERUSTEIDEN LUONNOKSESTA

Opetushallituksen pyynnöstä Tehy ry yhdessä Tehyn yhteistyöjäsenjärjestö, Suomen Lastenhoitoalan Liitto ry (SLaL) kanssa lausuu kasvatus- ja ohjausalan ammatti- ja erikoisammattitutkinnon perusteiden luonnoksesta. Lausunto koskee tutkinnon perusteiden **työelämälähtöisyyttä, tutkinnon osia ja muodostumista**, tutkinnossa **vaadittavaa ammattitaitoa, ammattitaidon osoittamista ja hyväksytyn suorituksen kriteereitä**.

Koulutuksen lähtökohtana tulee olla osaamisperustaisuus ja asiakaslähtöisyys. Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinnon- erikoisammattitutkinnon on ehdottomasti vastattava työelämän todellisiin osaamistarpeisiin. Osaamistarpeen alueelliseen ennakointiin on kehitettävä entistä toimivampia menetelmiä ja erityisen merkityksellistä tämä on nykyisessä tilanteessa, kun varhaiskasvatustilaa ollaan uudistamassa. Digitalisaation, automatisaation ja robotisaation mahdollisuudet kasvatus- ja ohjausosalalla ovat jääneet vähäiselle huomiolle, vaikka on erittäin todennäköistä, että niiden vaikutus ulottuu myös sinne.

Tulevaisuuden työelämä vaatii osaamista, aktiivisuutta, joustavuutta ja kielitaitoa. Tärkeää on, että työpaikoilla on aikaa ja resursseja opiskelijan ohjaukselle ja arvioinnille. Opiskelijalla on oltava perusvalmiudet ja työelämätaidot kunnossa työpaikalle tullessaan. Opiskelijan on ymmärrettävä, että vastuu omasta oppimisesta on itsellä. Opettajilla on oltava riittävät ohjausresurssit ja opettajan työnkuvaan liittyen työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen on tehtävä muutos. Työpaikat ovat jo nyt kuormittuneita, eivätkä pysty ohjaamaan opiskelijoita. Erityisesti silloin, kun opiskelija vaatii keskimääräistä enemmän tukea työpaikalla tapahtuvassa opiskelussa.

Tutkinnon perusteiden työelämälähtöisyys

Tutkintojen perusteet ovat työelämälähtöiset, mutta jonkin verran on vaihtelua eri tutkinnon osien kesken. Paikoin tutkinnon perusteet on kuvattu liian yleisellä tasolla ja terminologia on epätasallista, mikä aiheuttaa tulkintavaikeuksia työelämälle siitä, millaista osaamista opiskelijalta edellytetään. Ammattitaitovaatimukset ovat lisäksi varsin vaativat ja näin ollen arviointi työpaikoilla tulee olemaan haasteellista ja edellyttää arvioijien huolellista perehdytystä.

Kasvatus- ja ohjausalan erikoisammattitutkinto tuottama kehitystyö on varmasti tarpeellinen työelämälle, mutta tutkinnon laajuus ei vastaa tutkinnonperusteiden sisältöä. Tutkinnon perusteet mahdollistavat suppeankin kehittämistyön työnantajalle, mutta mikä merkitys kyseisellä erikoisammattitutkinnolla on opiskelijan työllistymisen ja uralla etenemisen kannalta? Kovan laajuus ts. 180 osp laajuisia kehittämissuunnitelmia tuskin on mahdollista toteuttaa työpaikalla eli on hyvin mahdollista, että kehittämissuunnitelma on laajuudeltaan amk opinnäytetyön 15-20 op tasoinen toiminnallinen projekti. Tutkinnon tavoitteena on varmaankin tuottaa projektiosaamista työelämään, mutta miten turvataan opiskelijoille kattava projektiosaaminen valmistavissa opinnoissa?

Tutkinnon osat ja tutkinnon muodostuminen

Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon ei olla esittämässä tutkintonimikkeitä. Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinto muodostuu viidestä osaamisalasta:

koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan osaamisalasta, perhepäivähoidon osaamisalasta, kasvatuksen osaamisalasta, ohjauksen osaamisalasta sekä romanityön osaamisalasta. Tutkinnon kokonaislaajuus on 150 osaamispistettä. Tutkinnossa on yksi yhteinen pakollinen tutkinnon osa ammatillinen toiminta ja työelämäosaaminen kasvatusta ja ohjauksella (20 osp).

Kokonaisuutena osaamisalojen nimet kuvaavat hyvin sisältöä. Lapsen ja nuoren suojele kasvatusta ja ohjaustyössä on vaativa kokonaisuus ja siksi on hyvä, että laajuus on riittävä 50 osp. Tutkinnon osa Kokemusasiatuntijana vertaisohjaajana toiminta on tarpeellinen, koska kyseistä osaamista hyödynnetään ja tarvitaan jo nyt laajasti ja se tulee varmasti lisääntymään.

Tutkinnossa vaadittava ammattitaito, ammattitaidon osoittaminen ja hyväksytyin suorituksen kriteerit

Pakollinen tutkinnon osa Ammatillinen toiminta ja työelämäosaaminen on erittäin vaativa ja laaja kokonaisuus ja kuitenkin vain 20 osaamispistettä laajuudeltaan. Tässä laajuudessa osaaminen jää väistämättä erittäin pinnalliselle tasolle, vaikka opiskelijalta edellytetään sisällöltään erittäin merkityksellistä osaamista. Kriteeri ”ymmärtää lääkehoidon merkityksen ja toimii työympäristön toimintatapojen mukaisesti”, on mitään sanomaton kriteeri, ja tulee täsmentää konkreettisemmaksi. Varhaiskasvatusta piirissä voi olla varsin vaativia lääkehoidon osaamista edellyttäviä tilanteita ja lähihoitajat ovat varhaiskasvatusta ainoat lääkehoidon osaajat. Opiskelijan tulee ymmärtää, mikä on hänen vastuualueensa lääkehoidossa. Tämän tutkinnon osan kriteerien tuottaman osaamisen perusteella ei ole mahdollista toteuttaa minkäänlaista lääkehoitoa turvallisesti. Kriteeri ”toimii vastuualueensa mukaisesti” ei ole työhyvinvoinnin kehittämistä, vaikka se varmasti välillisesti voikin vaikuttaa työhyvinvointiin. Kriteeri tulee sijoittaa tarkoituksenmukaisemman ammattitaitovaatimuksen yhteyteen esimerkiksi hyödyntää työelämä- ja työyhteisötaitojaan. Kriteeri ”antaa rakentavaa palautetta työyhteisössään” ei ole oman ammatillisen kasvun arviointia vaan pikemminkin työelämä ja työyhteisötaitoja. Kriteeri ”huomioi intimitteettisyyden ja aseettiset työtavat” eivät ole tuen tarpeiden tunnistamista ja ohjattavan tukemista niissä. Edellä mainittu kriteeri on pakollista perusosaamista, mikä tulisi olla pakollisessa tutkinnon osassa. Ammattitaitovaatimuksen ...hyödyntää oman alansa palveluverkostoa ohjattaessa asiakkaita kriteeri ”hahmottaa oman työnkuvansa ja sen rajat...” selkeämpi ilmaisu olisi ”...ymmärtää oman työnkuvansa...” Osa kriteereistä edellyttää kiitettävän tason osaamista esimerkiksi ”Toimii joustavasti muuttuvissa tilanteissa ja tekee vastuullisia ratkaisuja nopeasti”; ”Käyttää monipuolisesti teatteri-ilmaisun menetelmiä”, onko tarkoituksenmukaista edellyttää näin vaativaa osaamista? Myös mielenterveys- ja päihdetyön osaamisen kriteerit ovat erittäin vaativia ja haastavia kokonaisuuksia.

Ammattitaidon osoittamistavat tulee kuvata selkeämmin. ”Ammattitaidon osoittaminen muilla tavoin” on liian laava ilmaisu ja voi johtaa sellaisiin ammattitaidon osoittamistapoihin, jotka eivät ole varsinaisia työtehtäviä tai yksittäisiin temppeihin, joilla pyritään osoittamaan osaamista. Lisäksi on huolestuttavaa, jos ammattitaito joiltain osin voidaan osoittaa esimerkiksi oppilaitoksessa, eikä aidoissa työelämän olosuhteissa. Näissä tilanteissa tulee erityisesti kiinnittää huomiota arvioinnin toteutukseen työelämän näkemyksen mukaisesti.

Lopuksi mainittakoon, että erityisesti ammattitutkinto kokonaisuudessa lukuisat tutkinnonosat saman ammattitutkinnon alla eivät ole tarkoituksenmukaisia ja aiheuttavasta todennäköisesti sekaannusta työelämässä. Tutkinnon muodostuminen on siis reformin mukainen, mutta samalla myös keinotekoinen.

Yhteenveto

Tehy ry:n mielestä työelämälähtöisyys on huomioitu riittävästi, kuitenkin huomiota tulee kiinnittää tutkinnonosien sisältöjen kuvaamiseen selkeämmin ja konkreettisemmin, koska tästä tulee työelämältä jatkuvasti palautetta.

Tulevaisuuden työelämä varhaiskasvatuksessa vaatii pedagogista osaamista, aktiivisuutta, joustavuutta ja kielitaitoa. Tärkeää on, että työpaikoilla on aikaa ja resursseja opiskelijan ohjaukselle ja arvioinnille. Opiskelijalla on oltava perusvalmiudet ja työelämätaidot kunnossa työpaikalle tullessaan. Opiskelijan on ymmärrettävä, että vastuu omasta oppimisesta on itsellä. Opettajilla on oltava riittävät ohjausresurssit ja opettajan työnkuvaan liittyen työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen on tehtävä muutos.

Tutkinnossa vaadittava ammattitaito, osaamisen arviointi ja ammattitaidon osoittaminen tulee tutkinnon perusteissa kuvata konkreettisesti ja realistisesti sillä tasolla millä opiskelija voi sitä aidosti osoittaa opiskelun aikana ja myöhemmin työllistyessään.

Lausunto on valmisteltu yhteistyössä Tehyn Yhteistyöjäsenjärjestön Suomen Lastenhoitoalan Liiton kanssa.

Helsinki 16.5.2018

Millariikka Rytönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
johtaja
Tehy ry

Lisätietoja
Kirsi Coco
koulutuspoliittinen asiantuntija
Tehy ry
kirsi.coco@tehy.fi
p. +358408215057

